

Szacowanie szkód w gospodarstwach rolnych poszkodowanych przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne

I. PRZEPISY PRAWNE:

- ▶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 roku w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U.2015 poz.187 ze zm.)
- ▶ „Wytyczne dla Komisji powołanych przez Wojewodę, dotyczące ogólnych zasad szacowania szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę lub suszę w środku trwałym”, opracowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (25.05.2022 r.)
- ▶ Warunki i zasady udzielania kredytów z dopłatą Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do oprocentowania (dostępne na stronie www.arimr.gov.pl w zakładce pomoc krajowa)

II. DEFINICJE NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK ATMOSFERYCZNYCH

Komisje powoływane są do szacowania szkód będących następstwem poniższych niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Obowiązuje klasyfikacja zjawisk zawartych w ustawie o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich

1) **powódź** - oznaczają szkody powstałe wskutek:

- a) zalania terenów w następstwie podniesienia się poziomu wód płynących i stojących,
- b) zalania terenów wskutek deszczu nawalnego,
- c) spływu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i podgórskich;

Nie traktuje się natomiast jako zalania, nawilgocenia gleby, jeżeli nie było ono poprzedzone wystąpieniem wody na powierzchni gruntu. Jako zalania nie traktuje się również zastoisk wodnych, utrzymujących się corocznie w terenach podmokłych o wysokim poziomie wody gruntowej przez dłuższe okresy czasu niezależnie od nasilenia opadów atmosferycznych.

2) **huragan** - oznaczają szkody powstałe w wyniku działania wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24 m/s, którego działanie wyrządza masowe szkody, pojedyncze szkody uważa się za spowodowane przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono działanie huraganu;

3) **piorun** - oznaczają szkody będące następstwem wyładowania atmosferycznego pozostawiającego bezsporne ślady tego zdarzenia, potwierdzonego dokumentem z Policji lub Straży Pożarnej lub Powiatowego Inspektora Weterynarii w przypadku zwierząt gospodarskich, jeżeli zdarzenie miało miejsce poza budynkiem inwentarskim;

4) **suszę** - oznaczają szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 21 marca do dnia 30 września, spadku klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonej dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb; a zatem szkody powstałe w wyniku suszy można szacować wyłącznie wówczas gdy na danym terenie zgodnie z KBW wystąpiła susza, w przypadku gdy dla danej rośliny, w tym łąk i pastwisk nie jest prowadzony monitoring suszy, szkody można szacować, jeżeli monitoring potwierdza wystąpienie suszy w uprawach o analogicznych wymaganiach wodnych;

5) **ujemne skutki przezimowania** - oznaczają szkody spowodowane wymarzeniem, wymoknięciem, wyprzieniem, wysmaleniem lub wysadzeniem roślin, w okresie od dnia 1 grudnia do dnia 30 kwietnia, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;

6) **przymrozki wiosenne** - oznaczają szkody spowodowane przez obniżenie się temperatury poniżej 0°C, w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 30 czerwca, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;

7) **deszcz nawalny** - oznaczają szkody powstałe wskutek deszczu o współczynniku wydajności co najmniej 4; w przypadku braku możliwości ustalenia tego współczynnika bierze się pod uwagę stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania, świadczące wyraźnie o działaniach deszczu nawalnego (tj. 40 mm wody na 1 m² w ciągu 1 godziny);

8) **obsunięcie się ziemi** - oznaczają szkody spowodowane przez zapadanie się ziemi oraz usuwanie się ziemi, z tym że za szkody spowodowane przez:

a) zapadanie się ziemi - uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawalenia się podziemnych wolnych przestrzeni w gruncie;

b) usuwanie się ziemi - uważa się szkody powstałe wskutek ruchów ziemi na stokach;

9) **grad** - oznaczają szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego składającego się z bryłek lodu;

10) **lawinę** - oznaczają szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się lub staczania ze zboczy górskich lub podgórszych mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota.

III. PODSTAWOWE ZASADY SZACOWANIA SZKÓD

- niekorzystnym zjawiskiem atmosferycznym musi być dotknięty pewien obszar na którym znajdują się poszkodowane gospodarstwa, w rozmiarach stanowiących zagrożenie dalszego ich funkcjonowania, z wyjątkiem szkód powstałych w pojedynczych gospodarstwach wskutek pioruna,
- komisja powinna oszacować wszystkie szkody, które wystąpiły w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej (tj. w uprawach, zwierzętach i w środkach trwałych),
- szacowanie szkód u rolników odbywa się **wyłącznie poprzez lustrację w terenie** - nie mogą być uznawane inne dowody, np. zeznania świadków, dokumentacja fotograficzna,
- protokół oszacowania szkód sporządza się wyłącznie na formularzu udostępnionym na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju wsi (www.minrol.gov.pl w zakładce „Informacje branżowe → Niekorzystne zjawiska atmosferyczne”) w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Protokoły po wydrukowaniu muszą być podpisane czytelnie przez członków komisji oraz producenta rolnego,

- całkowita powierzchnia upraw rolnych w dniu wystąpienia szkód musi być zgodna z wnioskiem złożonym do biura powiatowego ARiMR o płatności w ramach wsparcia bezpośredniego,
- koszty nieponiesione z tytułu niezebrania plonów w wyniku wystąpienia szkód według danych producenta rolnego w przypadku określenia wielkości produkcji na podstawie danych rolnika, a w przypadku braku ich na podstawie danych zamieszczonych na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, uwzględnianych w przypadku gdy powstały szkody w danej uprawie w wysokości co najmniej 70%,
- koszty poniesione dodatkowo np. kary za niewywiązanie się z kontraktacji, dodatkowe uporządkowanie pola np. z kamieni, namułu po powodzi,
- średnia roczna produkcja rolna potrzebna do wyliczenia wysokości szkody jest ustalana na poziomie gospodarstwa na podstawie danych rachunkowych lub dokumentów potwierdzających wielkość prowadzonej produkcji rolnej w danym gospodarstwie lub dziale specjalnym produkcji rolnej,

Jednakże, większość gospodarstw nie posiada kompletu dokumentów pozwalających na ustalenie cen i planów z ostatnich 3 lat, wówczas należy dokonać wyliczeń na podstawie danych statystycznych dla danego regionu FADN Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego, publikowanych na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju wsi.

Tabela 1. Podział województw na regiony FADN.

A	B	C	D
lubuskie	dolnośląskie	lubelskie	małopolskie
pomorskie	kujawsko-pomorskie	łódzkie	podkarpackie
warmińsko-mazurskie	opolskie	mazowieckie	śląskie
zachodniopomorskie	wielkopolskie	podlaskie	świętokrzyskie

IV. PROCEDURA SZACOWANIA SZKÓD W GOSPODARSTWACH ROLNYCH I DZIAŁACH SPECJALNYCH PRODUKCJI ROLNEJ

1. O powołanie komisji do Wojewody występuje Prezydent/Burmistrz/Wójt po rozpoznaniu zakresu szkód, a także na podstawie informacji zawartych w pisemnych wnioskach producentów rolnych złożonych w Urzędzie Gminy/Miasta właściwych ze względu na położenie gruntów.

We wniosku o powołanie komisji Prezydent/Burmistrz/Wójt podaje propozycję imienną jej składu, funkcje poszczególnych osób oraz wskazuje przewodniczącego komisji.

Komisja składa się co najmniej z 3 osób, w tym:

- 1 przedstawiciela ośrodka doradztwa rolniczego,
  - 1 przedstawiciela izby rolniczej,
- mających wykształcenie wyższe albo średnie w zakresie rolnictwa, ekonomiki rolnictwa lub rybactwa albo co najmniej pięcioletni staż w prowadzeniu gospodarstwa rolnego potwierdzony przez sołtysa.

W przypadku szacowania szkód w budynkach lub budowlach służących do prowadzenia działalności rolniczej co najmniej 1 osoba wchodząca w skład komisji powinna mieć wykształcenie lub doświadczenie zawodowe w zakresie budownictwa.

Członek Komisji nie może szacować szkód we własnym gospodarstwie rolnym. Należy przewidzieć, czy taki przypadek zaistnieje i zwiększyć skład Komisji dodatkowo o przedstawiciela DIR. Proponowani kandydaci do składu komisji zobowiązani są wyrazić zgodę na uczestnictwo w jej pracach.

2. We wniosku o powołanie Komisji musi znajdować się ocena sytuacji w gminie, w szczególności rodzaj zjawiska - zgodnie z definicjami zawartymi w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich.

3. W niektórych przypadkach konieczna jest informacja potwierdzająca wystąpienie zjawiska:

- a) w przypadku wystąpienia szkód spowodowanych deszczem nawalnym lub huraganem - z IMGW,
- b) w przypadku suszy - potwierdzenie jej w „monitoringu suszy” prowadzonym przez IUNG-PIB w Puławach,
- c) szkody od uderzenia pioruna muszą pozostawiać bezsporne ślady tego zdarzenia i być udokumentowane protokołami Straży Pożarnej lub Policji lub Powiatowego Inspektora Weterynarii w przypadku zwierząt gospodarskich, jeżeli zdarzenie miało miejsce poza budynkiem inwentarskim.

We wniosku konieczne jest także:

- zadeklarowanie, czy warunki atmosferyczne oraz faza wegetacyjna roślin umożliwiają lustrację upraw i rzetelne szacowanie szkód,
- należy podać dokładny termin wystąpienia niekorzystnego zjawiska (od dnia do dnia),
- szacunkową ilość gospodarstw poszkodowanych,
- szacunkową powierzchnię dotkniętą szkodą,
- ocenę szkód w uprawach, środkach trwałych, zwierzętach.

Wzór wniosku o powołanie przez Wojewodę Komisji został zamieszczony na stronie internetowej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu (www.duw.pl zakładka Urząd→Wydziały→Wydział Nieruchomości, Rolnictwa i Środowiska→Oddział Rolnictwa i Środowiska), a także na stronie www.duw.pl w zakładce Obsługa klienta ➡ Rolnictwo

Zarządzenie Wojewody Dolnośląskiego w sprawie powołania Komisji wydawane jest dla konkretnej gminy, na określony rodzaj niekorzystnego zjawiska atmosferycznego.

4. Na oszacowanie strat i sporządzenie dokumentów komisja ma czas:

- 1) maksymalnie 2 miesiące od dnia zgłoszenia przez producenta rolnego powstania tych szkód, tj.:
  - a) od wschodów do czasu zbioru plonu głównego danej uprawy albo jej likwidacji, albo
  - b) nie później niż w terminie do 3 miesięcy od wystąpienia gradu, deszczu nawalnego, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny - w przypadku szkód w środka trwałym, albo
  - c) nie później niż w terminie do 12 miesięcy od ustąpienia wody umożliwiającego komisji rozpoczęcie szacowania szkód - w przypadku szacowania szkód spowodowanych przez powódź w budynkach, albo

2) dwukrotnie, szkód spowodowanych przez ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź lub grad w drzewach owocowych (dotyczy wyłącznie drzew owocowych jako środka trwałego, natomiast nie dotyczy szkód w owocach tj. plonie):

- a) po raz pierwszy - w terminie do 2 miesięcy od dnia powstania tych szkód,
- b) po raz drugi - nie później niż w terminie do 12 miesięcy od dnia powstania tych szkód.

W pierwszym etapie szacowania szkód w drzewach owocowych sporządza się protokół w formie notatki zawierający dane niezbędne przy powtórnym szacowaniu szkód.

Komisja dokonując szacowania po raz drugi sporządza protokół z oszacowania szkód.¹²

Następnie w terminie 30 dni od dnia oszacowania szkód, Komisja składa protokół z oszacowania szkód Wojewodzie właściwemu ze względu na miejsce wystąpienia tych szkód.

Natomiast protokół końcowy sporządzony w przypadku, gdy gospodarstwo rolne położone jest na obszarze co najmniej dwóch województw, właściwa Komisja składa Wojewodzie w terminie 45 dni od dnia oszacowania szkód.

W przypadku szacowania szkód pod kątem ubiegania się o kredyt na odtworzenie środków trwałych przyjmuje się minimalny poziom strat w odniesieniu do pojedynczego środka trwałego w wysokości powyżej 3 350 zł oraz wartość kosztów napraw lub różnicy pomiędzy wartością aktywów bezpośrednio przed wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego i bezpośrednio po jego wystąpieniu.

Szacowanie szkód w budynkach powstałych na skutek powodzi - może odbywać się do 12 miesięcy od ustąpienia wody (w przypadku ujawnienia się takich szkód), jednakże pod warunkiem, że w czasie powodzi było zgłoszone zalanie tych budynków i Komisja odnotowała to w protokole/notatce z lustracji.

V. Formy pomocy dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty wskutek wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych:

1) preferencyjne kredyty na wznowienie produkcji rolnej i odtworzenie środków trwałych

Aby rolnicy mogli uzyskać pomoc publiczną w formie dopłat do oprocentowania kredytów na wznowienie produkcji, poziom szkód określony w procentach:

- musi być wyższy niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub średniej z trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji lub,
- szkody stanowią powyżej 3 350 zł w odniesieniu do pojedynczego środka trwałego, przy jednoczesnym osiągnięciu 30% obniżenia dochodu w produkcji roślinnej w gospodarstwie.

Na ww.protokołach rolników Wojewoda potwierdza wystąpienie szkód, sporządzając odpowiednią adnotację na protokole.

O kredyt na wznowienie produkcji (w ramach pomocy de minimis w rolnictwie) mogą również ubiegać się rolnicy, u których w gospodarstwach rolnych poziom szkód określony w procentach był równy lub niższy niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub średniej z trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji. Nie jest wymagane potwierdzenie Wojewody na tym protokole.

Kredyty na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej są udzielane bezpośrednio po wystąpieniu szkód spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi, tj. w najbliższym cyklu produkcyjnym i nie później niż 12 miesięcy od daty oszacowania szkód przez komisję powołaną przez wojewodę.

2) ulgi w opłacaniu bieżących składek na ubezpieczenie społeczne oraz regulowaniu zaległości z tego tytułu w formie odraczania terminu płatności składek i rozkładania ich na dogodne raty, przyznawaną przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na indywidualny wniosek rolnika. Rolnicy mogą także ubiegać się o zmianę dotychczasowych warunków spłat należności z tytułu zadłużenia oraz umarzenie w całości lub w części bieżących składek,

3) odroczenia w płatnościach z tytułu umów sprzedaży i dzierżawy bez stosowania opłat i odsetek za okres odroczenia oraz ulg w opłatach czynszu dzierżawnego wnoszonego przez producentów rolnych, stosowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa,

4) ulgi w opłatach podatku rolnego i podatku od nieruchomości udzielanych przez wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast,

5) przyznanie pomocy przez ARiMR na operacje w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego PROW 2014 -2020.

Warunkiem przyznania pomocy jest wystąpienie w gospodarstwie, w roku kalendarzowym, zarówno szkód w produkcji jak i w trwałych składnikach gospodarstwa.

Pomoc przyznaje się i wypłaca do wysokości:

- wartości szkód w uszkodzonym lub zniszczonym składniku gospodarstwa, oszacowanych przez komisję, którego odtworzenia dotyczy wnioski o przyznanie pomocy, pomniejszonej o kwotę odszkodowania uzyskanego z tytułu ubezpieczenia tego składnika gospodarstwa uszkodzonego lub zniszczonego w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych od ryzyka wystąpienia takich zdarzeń oraz
- limitu, który w okresie realizacji programu wynosi maksymalnie 300 tys. zł na jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo.

Wzory dokumentacji związanej z szacowaniem szkód w gospodarstwach rolnych zostały zamieszczone na stronie internetowej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu - www.duw.pl - zakładka Urząd → Wydziały → Wydział Nieruchomości, Rolnictwa i Środowiska → Oddział Rolnictwa i Środowiska), a także na stronie www.duw.pl w zakładce Obsługa klienta → Rolnictwo

Szczegółowe informacje zawarte w „Wytycznych dla Komisji...”, wzory protokołów, zamieszczone są na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju wsi (www.minrol.gov.pl w zakładce Informacje branżowe → Niekorzystne zjawiska atmosferyczne).